

Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması

Financial Management Behavior Scale: Turkish Adaptation, Validity And Reliability Study

Mehmet Akif Erişen*¹ Fatma Özlem Yılmaz¹

¹ Department of Healthcare Management, Selcuk University, Konya, Turkey

Received: 16.08.2021

Accepted: 27.09.2021

This article was checked by *intihal.net*

Öz

Bu araştırmada İngilizce dilinde geliştirilmiş olan finansal yönetim davranışı ölçeğinin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğinin yapılması amaçlanmıştır. Bireylerin finansal yönetim davranışlarını ölçen ulusal literatürde geçerlilik ve güvenilirliği kanıtlanmış bir ölçme aracı bulunmaması sebebiyle bu araştırmanın literatüre katkı anlamında büyük öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Türkçe diline çevrilen nihai ölçek Türkiye’de yaşayan ve herhangi bir gelire sahip olan 18 yaş üstü 258 kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi neticesinde orijinalinde 15 soru ve 4 boyuttan oluşan ölçek 13 soru ve 4 boyut olarak Türkçeye uyarlanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi neticesinde ölçeğin uyum iyiliği değerleri; $\chi^2/sd=2.34$, $GFI=0.92$, $AGFI=0.88$, $CFI=0.92$, $RMSEA=0.072$, $SRMR=0.067$ ve $TLI=0.90$ şeklinde bulunmuştur. Bu değerler kabul edilebilir ve mükemmel uyum ölçütleri aralığındadır. Ayrıca bağlam geçerliliği için yapılan korelasyon analizi neticesinde finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği ile uyarlaması yapılan finansal yönetim davranışı ölçeği arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=0,476$ $p<0,001$). Tüm bunlara ek olarak ölçeğin güvenilirliğinin tespiti için ölçek iç tutarlılık katsayısına bakılmış ve ölçeğin kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğu ortaya konulmuştur ($\alpha=0,72$). Tüm bu bulgular ışığında İngilizce dilinde geliştirilmiş olan “Finansal Yönetim Davranışı Ölçeğinin” Türk kültüründe de geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Finans, Yönetim, Finansal Yönetim Davranışı, Geçerlilik ve Güvenilirlik

Abstract

In this study, it is aimed to test the Turkish validity and reliability of the financial management behavior scale developed in English. It is thought that this research is of great importance in terms of contributing to the literature, since there is no measurement tool with proven validity and reliability in the national literature measuring financial management behaviors of individuals. The final scale translated into Turkish was carried out on 258 people over the age of 18 who live in Turkey and have any income. As a result of the confirmatory factor analysis, the scale, which originally consisted of 15 questions and 4 dimensions, was adapted into Turkish as 13 questions and 4 dimensions. As a result of confirmatory factor analysis, the scale's goodness of fit values are as follows: $\chi^2/sd=2.34$, $GFI=0.92$, $AGFI=0.88$, $CFI=0.92$, $RMSEA=0.072$, $SRMR=0.067$ and $TLI=0.90$. These values are within the range of acceptable and perfect fit criteria. In addition, as a result of the correlation analysis for context validity, it was determined that there was a positive and significant relationship between the financial literacy attitude and behavior scale and the adapted financial management behavior scale ($r=0.476$ $p<0.001$). In addition to all these, the internal consistency coefficient of the scale was checked to determine the reliability of the scale and it was revealed that the scale was quite reliable ($\alpha=0.72$). In the light of all these findings, it can be said that the “Financial Management Behavior Scale” developed in English is a valid and reliable measurement tool in Turkish culture.

Keywords: Finance, Management, Financial Management Behavior, Validity and Reliability

Erişen, M. A. & Yılmaz, F. Ö. (2021). Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Journal of Academic Value Studies*, 7(3), 194-202. <http://dx.doi.org/10.29228/jav.52356>

* E-mail: m.erisen1992@gmail.com (Corresponding Author)

1. Giriş

Bireyler günlük yaşamlarında en temel yaşam ihtiyacı olan beslenme, giyim gibi ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bile alışveriş yapmak ve bunları yaparken bazı finansal kararlar almak durumunda kalmaktadırlar. Dolayısıyla bu finansal kararlar veya finansal davranışlar bireylerin mali durumunu da etkilemektedir. Elbette mali durumu etkileyen tek faktör finansal davranışlar olmamakla birlikte, finansal davranışlar bu faktörler arasında en önemlilerinden birisi konumundadır. Ayrıca finansal davranışları yönlendiren bazı etkenler de bulunmaktadır. Ancak bu alandaki ulusal literatüre bakıldığında finansal okuryazarlık, bireylerin finansal durumları veya yalnızca bireylerin harcama alışkanlıkları gibi konular üzerine araştırmalar bulunmaktadır. Buna ek olarak finansal yönetim davranışı üzerine yapılan araştırmaların ise güvenilirliği ve geçerliliği test edilmiş bir ölçme aracı kullanılarak yapılmadığı dikkat çekmektedir. Günümüz dünyasında finansal yönetim kavramının işletmeler için olduğu kadar bireyler açısından da önemli bir yere sahip olduğu düşünüldüğünde ulusal literatürde bireylerin finansal yönetim davranışlarını incelemeye yönelik bir ölçme ihtiyacı gün yüzüne çıkmaktadır. Tüm bunlar ışığında bu araştırmada İngilizce olarak geliştirilmiş olan “Finansal Yönetim Davranışı Ölçeğinin” Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğinin yapılması amaçlanmıştır.

1.1. Kavramsal Çerçeve ve Literatür Bilgisi

Finans, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere yaptıkları alışverişten, emeklilik yaşamı için yaptıkları birikimlere kadar geniş çerçeveye sahip bir konudur. Bireyler günlük yaşamlarında ev bütçesi hazırlamaktan, emeklilik planlarına, eğitim masraflarından yatırım yapmaya kadar finansal kararlar almak durumundadır. Dolayısıyla finansın bireylerin yaşamı içinde neredeyse attıkları her adımda olması, bireylerin kendi finansal durumlarını yönetebilmelerini bir gereklilik haline getirmektedir. (Bayram, 2014). Bu da ancak başarılı bir finansal yönetim ile mümkündür. Finansal yönetim ihtiyaç duyulan sermayenin belirlenmesi, temin edilmesi ve yönetimi anlamına gelir. En basit anlatımla finansal yönetim finansmanın planlanması, örgütlenmesi, yürütülmesi, koordinasyonu ve denetlenmesi faaliyetlerini kapsamaktadır (Akbulut ve Göktaş, 2013). Teknolojinin gelişmiş olması ve ürün çeşitliliğinin artması sebebiyle günümüz şartlarında bireylerin harcama ve kredi/kredi kartı kullanım davranışlarında birtakım değişiklikler meydana gelmiştir ve bireyler finansal olarak kendilerini güvenceye almak için birikimlerini yatırıma çevirme eğilimindedir. Ayrıca bireyler sağlıklarını ve sahip oldukları yatırımlarını sigorta altına almakta ve ileride yaşanması muhtemel olumsuzluklara karşı bir bakıma bunları da güvence altına almak istemektedirler. Tüm bunlara bakıldığında para bireyler için sadece temel ihtiyaçlar için harcanacak bir araç olmaktan çıkıp doğru yönetilmesi gereken bir araç haline gelmektedir. Dolayısıyla günümüzde finansal yönetim kavramı işletmeler için olduğu kadar bireyler için de önemli bir yere sahip hale gelmiştir. Finansal yönetim; analiz etme, planlama, bütçe yapma, ihtiyaç duyulan kaynaklara erişim ve onları verimli şekilde kullanma anlamında büyük öneme sahiptir (Şener ve Gündüzalp, 2018).

Bireyler gün içerisinde bazı finansal davranışlarda bulunur ve bu davranışlar finansal refahlarını etkiler (Dew ve Xiao, 2011). Örnek olarak bir birey günlük harcama sınırlarının üzerine çıkıyorsa veya ödeyebileceğinden fazla bireysel kredi kullanıyorsa ya da belirli bir birikimi varsa ve yatırım yönetimini iyi yapamıyorsa bir müddet sonra finansal anlamda sıkıntıya girmesi kaçınılmaz olacaktır. Bunların önüne geçebilmek için finansal okuryazarlığın artırılması önemli faktörlerden birisidir. Dolayısıyla erken yaşta alınacak finansal eğitim ile sahip olunacak finansal bilgi, finansal yönetim davranışı açısından büyük öneme sahiptir (Bayrakdaroğlu ve Bilge, 2018). Diğer bir ifade ile bireyin bütçesinin olup olmadığı, borç ve tasarruf/yatırım yönetimi konusunda sahip olunan bilgi düzeyi, tutum ve davranışlar; finansal okuryazarlık konusunun değerlendirilmesinde kullanılması gereken tamamlayıcı verilerdir (Fettahoğlu, 2015). Finansal bilgi, finansal tutumları etkileyebilir ve daha iyi finansal davranışı, dolayısıyla daha iyi finansal refahı sağlayabilir (Joo, 2008). Ancak buradaki kilit nokta; bilginin beceriye, becerinin tutuma ve en nihayetinde de tutumun davranışa dönüştürülmesi bireyin çabasıyla gerçekleşebilecek bir süreçtir (Holzmann, 2010).

Finansal davranış, para yönetimi ile ilgili herhangi bir insan davranışı olarak tanımlanabilir. Genel olarak bakıldığında finansal davranışlar nakit, kredi ve tasarruf davranışlarını içerir (Xiao, 2008). Bilgili, finansal açıdan eğitilmiş tüketiciler, kendileri ve aileleri için daha iyi kararlar verebilir ve bu nedenle ekonomik güvenliklerini ve refahlarını artırabilirler. Bilgili seçimler yapan bilgili tüketiciler için etkili ve verimli bir pazar esastır (Hilgert vd., 2003). Garman ve Fergie (2008) de bireysel finansal yönetimin bireylerin finansal refahında önemli bir etken olabileceğini ifade etmiş ve bu nedenle kişisel finansal yönetimin davranışsal boyutlarını ele almıştır. Buna göre finansal yönetim, uzun ve kısa vadeli mali hedefler için finansal planlama; gelir ve kredinin finansal yönetimi; konut, sigorta, otomobil ve diğer tüketim malları ile bankacılık, sigorta ve yatırım dahil çeşitli hizmetlerin satın alınması yoluyla yapılan finansal davranışlar ve geleceğe yatırım boyutlarını içermektedir (Garman ve Fergie, 2006). Dickinson (1996) ise finansal bilgi, finansal planlama, kredi yönetimi, borç yönetimi, yatırım, varlık tahsisi ve emeklilik planlaması kavramlarını finansal güçlendirme kavramı altında

ele almıştır. Hilgert ve arkadaşlarına (2003) göre finansal bilgi; nakit akışı yönetimi, kredi yönetimi, tasarruf ve yatırımla ilgili finansal davranışlarla istatistiksel olarak ilişkilendirilebilir. Dolayısıyla finansal bilgi sayesinde sağlanabilecek finansal yönetim davranışları özetle nakit yönetimi, borç yönetimi, tasarruf yönetimi ve yatırımların yönetimi olmak üzere dört grup altında kategorize edilebilir (Hilgert vd., 2003). Dew ve Xiao (2011) ise finansal yönetim davranışlarını nakit yönetimi, kredi yönetimi, tasarruf/yatırım yönetimi ve sigorta yönetimi olarak sınıflandırmıştır. Bu makalede de finansal yönetim davranışları; nakit yönetimi, kredi yönetimi, tasarruf/yatırım yönetimi ve sigorta yönetimi olmak üzere dört boyutta ele alınmıştır.

Bireysel finansla ilgili popüleritesi yüksek altı dergide 5 yıllık süreçte yayınlanan araştırmaların bir incelemesi, kişisel finans ve planlama ile ilgili makalelerin büyük çoğunluğunun, belirli demografik/sosyal özellikler ve belirli bir finansal davranış (örneğin, belirli bir kredi türü seçme, para biriktirme) arasındaki ilişki; finansal bilgi (örneğin, kredi kartları, tasarruflar, araçlar hakkında) ve belirli bir finansal davranış arasındaki ilişki veya optimal davranışlar (örneğin, yatırım riski veya belirli bir ipotek üstlenilmesi) ile ilgili olduğunu göstermiştir (Burns, 2008). Yine başka bir araştırmada çoğu kanıtın, daha yüksek finansal okuryazarlık puanlarının gelişmiş finansal davranışla ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Bu nedenle, finansal okuryazarlığın artırılması finansal davranışı iyileştirmede etkili olacaktır (Mandell, 2008). Finansal okuryazarlık neden olarak ve finansal yönetim davranışı bir sonuç olarak ele alınacak olursa; özellikle ulusal literatürde daha çok sebep üzerine yoğunlaşmakta ancak sonuca yani finansal yönetim davranışlarına çok fazla odaklanılmamaktadır. Bu durum, finansal bilginin kıymetini anlamanın önüne bir engel olarak çıkmaktadır. Dolayısıyla finansal bilginin veya okuryazarlığın gerçekten önemli olup olmadığını ortaya koyabilmek bakımından finansal yönetim davranışı ile ilişkisine de bakılması gerektiği düşünülmektedir. Literatürde bu konuda eksik olmasının ise finansal yönetim davranışını ölçmeye yönelik çok fazla ölçme aracının olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca Türkçe literatürde bireylerin finansal yönetim davranışlarını ölçmede kullanılan ve Türkçe geçerlilik güvenilirliği test edilmiş mevcut bir ölçme aracı bulunmamasına karşın bazı araştırmalarda yabancı dilde geliştirilen bu ölçeğin Türkçe geçerliliği ve güvenilirliği test edilmeden doğrudan kullanıldığı dikkat çekmiştir. Dolayısıyla ulusal literatürde bireylerin finansal davranışlarını ölçmede kullanılacak geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş bir ölçme aracı ihtiyacı bulunmaktadır. Bu araştırma da bu ihtiyacı karşılama amacıyla gerçekleştirilmiştir.

2. Gereç ve Yöntem

Bu bölümde araştırmanın amacı ve kapsamı, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci, veri analizi, sınırlılıkları, varsayımları ve etiğine ilişkin yöntem bilgilerine yer verilmiştir.

2.1. Amaç ve Kapsam

Bu araştırmanın amacı Dew ve Xiao (2011) tarafından geliştirilmiş olan “Finansal Yönetim Davranışı Ölçeğinin” Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini test etmektir. Bu bağlamda araştırma Türkiye’de yaşayan ve gelire sahip olan yetişkin bireyler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel araştırma deseni kullanılmıştır ve tanımlayıcı nitelikte bulgular ortaya konulmuştur.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Türkiye’de yaşayan ve herhangi bir düzenli gelire sahip olan yetişkin bireylerden oluşmaktadır. Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarında örneklem büyüklüğü belirlenirken kullanılan ölçekteki ifade sayısının 10 katı yeterli kabul edilmektedir (Alpar, 2016). Bu doğrultuda orijinal ölçekte 15 maddenin yer aldığı dikkate alındığında minimum 150 kişilik örneklem bu araştırma için yeterli olacaktır. Araştırma kapsamında kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak 262 kişiye ulaşılmıştır. Veri kontrolü sürecinde 4 anket formu araştırma kriterlerini sağlamaması sebebiyle değerlendirme dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak araştırmanın örnekleme Türkiye’de yaşayıp 18 yaşından büyük olan ve herhangi bir geliri bulunan 258 kişiden oluşmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri 2021 yılının mayıs ve haziran ayları içerisinde Google Formlar uygulaması aracılığıyla çevrimiçi ortamda toplanmıştır. Araştırma verilerinin toplanması aşamasında kullanılan anket formu; kişisel bilgi formu, “Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği” ve “Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği” olmak üzere 3 kısımdan oluşmaktadır.

Kişisel bilgi formu: Anket formunun ilk bölümü olan kişisel bilgi formunda “cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir düzeyi, eğitim düzeyi ve herhangi bir yatırımınız var mı?” olmak üzere örneklemin geneli hakkında bilgi veren 6 soru bulunmaktadır.

Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği: Bu çalışmada Türkçe uyarlaması yapılan “Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği” Dew ve Xiao (2011) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek orijinal çalışmada 15 soru ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Bu çalışmada ise doğrulayıcı faktör analizi neticesinde 13 soru ve 4 boyut ile Türk kültürüne uyarlanmıştır. Ölçeğin boyutları; nakit yönetimi (4 madde), kredi yönetimi (3 madde), tasarruf/yatırım yönetimi (3 madde) ve sigorta yönetimi (3 madde) şeklindedir. Ölçek 1-hiçbir zaman, 2-nadiren, 3-bazen, 4-çoğunlukla, 5-her zaman olmak üzere 5’li likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçeğin kesme noktası bulunmamaktadır. Ölçekten alınan puanlar 5’e yaklaştıkça katılımcıların bireysel finansal yönetim davranışı konusunda başarılı/iyi olduğunu, 1’e yaklaştıkça ise katılımcıların bireysel finansal yönetim davranışı konusunda başarısız olduğunu/iyi olmadığını göstermektedir. Ayrıca ölçeğin cronbach alfa değeri bu çalışmada 0,72 olarak bulunmuştur.

Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği: Sarıgül (2015) tarafından geliştirilmiştir. Beşli likert tipine göre oluşturulmuş ölçek 14 madde ve harcama, tutum, ilgi olmak üzere 4 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin genel cronbach alfa değeri geliştirme çalışmasında 0,72; bu çalışmada ise 0,73 olarak bulunmuştur.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri 2021 yılı mayıs ve haziran ayları içerisinde Google Formlar uygulaması üzerinden hazırlanmış olan çevrimiçi anket formu aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma verilerinin toplanması esnasında anket formunun başında sunulan katılımcı bilgi ve onam formunu okuyarak çalışmaya katılmayı gönüllü olarak isteyen katılımcılar anket formunu doldurmuşlardır.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi aşamasında doğrulayıcı faktör analizi için LISREL 8.7; verilerin düzenlenmesi, tanımlayıcı analizler (frekans, yüzde ortalama), cronbach alfa ve korelasyon analizleri için ise SPSS 20 programı kullanılmıştır.

Ölçeğin geçerlilik aşamasında ilk olarak dil ve kapsam geçerliliği daha sonra yapı ve bağlam geçerliliği yapılmıştır. Güvenilirlik aşamasında ise iç tutarlılık katsayısını ifade eden cronbach alfa değerlerine bakılmıştır.

İlk aşama olan dil ve kapsam geçerliliği bağlamında Dew ve Xiao (2011) tarafından geliştirilen “Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği” öncelikle İngilizce ve Türkçeyi iyi düzeyde bilen iki kişi tarafından ayrı ayrı Türkçeye çevrilmiştir. İngilizce ve Türkçeyi iyi düzeyde bilen farklı bir kişi tarafından bu çeviriler en uygun şekilde tek bir Türkçe forma dönüştürülmüştür. Sonrasında bu Türkçe form tekrar iyi düzeyde İngilizce ve Türkçe bilen ve çevirinin diğer aşamalarında yer almayan bir kişi tarafından İngilizceye çevrilmiştir. Bu form ölçeğin orijinal hali ile karşılaştırılarak tekrar bir değerlendirilme yapılmıştır. Bu karşılaştırma neticesinde ölçeğin Türkçeye çevrilmiş hali orijinal ölçekle uyumlu bulunmuştur. Son olarak Türkçe çevirisi yapılmış ölçek maddeleri üç alan uzmanı tarafından değerlendirilerek ölçeğe son hali verilmiştir.

İkinci aşamada ise ölçeğin yapı geçerliliği test edilmiştir. Bu bağlamda Lisrel programı kullanılarak ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir.

Son olarak bağlam geçerliliği için SPSS programı kullanılarak Türkçe uyarlaması yapılan “Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği” ile “Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği” arasında korelasyon analizi yapılmıştır.

Tüm bunlara ek olarak uyarlaması yapılan “Finansal Yönetim Davranışı Ölçeğinin” güvenilirliği kapsamında SPSS programı kullanılarak ölçeğin ve boyutlarının cronbach alfa değerlerine bakılmıştır. Ölçeğe ait cronbach alfa değerleri tablo 3’te verilmiştir. Karagöz’e (2016) ve Karagöz ve Bardakçı’ya (2020) göre alfa değeri 0,00-0,40 arasında ise ölçeğin güvenilir olmadığı; 0,40-0,60 arasında ise ölçeğin düşük de olsa güvenilir olduğu; 0,60-0,80 arasında ise ölçeğin oldukça güvenilir olduğu; 0,80-1,00 arasında ise ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu ifade edilmiştir.

2.6. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları

Araştırma verilerinin COVID-19 salgını sebebiyle çevrimiçi ortamda toplanması araştırmanın sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği herhangi bir gelire sahip olan bireylerle sınırlıdır. Ayrıca ölçek verileri çevrimiçi ortamda toplandığı için örneklem okuryazar bireylerle sınırlıdır. Katılımcıların ölçek sorularına doğru yanıt verdiği varsayılmaktadır.

2.7. Araştırmanın Etiği

Araştırmada öncelikle uyarlaması yapılan “Finansal Yönetim Davranışı” ve bağlam geçerliliğini yapmak için kullanılan “Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış” ölçeklerinin yazarlarından mail yoluyla ölçek kullanım izni alınmıştır.

Daha sonra araştırmının etik kurul onayı ise 31.03.2021 tarih ve 2021/243 karar numarası ile Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde araştırmının katılımcılarına ait tanımlayıcı bulgular, Finansal Yönetim Davranışı ölçeği doğrulayıcı faktör analizi path diyagramı ve standart katsayıları, ölçeğe ait doğrulayıcı faktör analizi uyum iyiliği değerleri, ölçeğe ait cronbach alfa değerleri ve finansal okuryazarlık tutum ve davranışlar ölçeği ile finansal yönetim davranışı ölçeği arasındaki korelasyon analizi bulgularına yer verilmiştir.

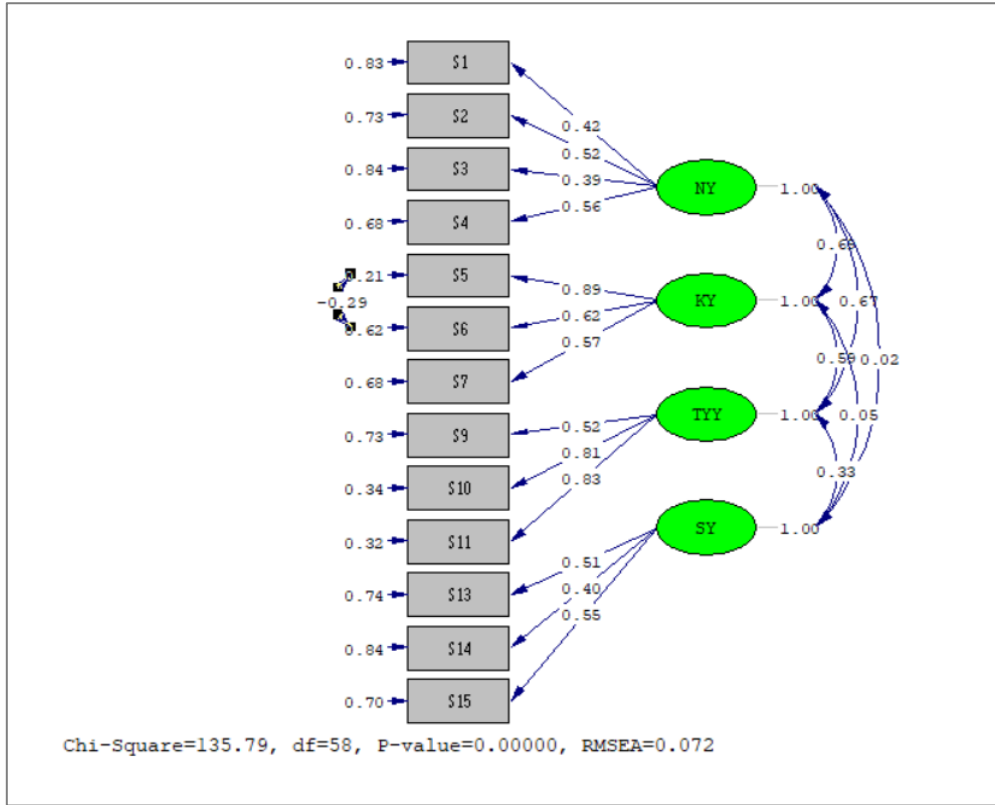
Tablo 1. Katılımcılara ait tanımlayıcı bulgular

		n	%
Cinsiyet	Kadın	119	46,1
	Erkek	139	53,9
Yaş (Ort±SS=33,38±10,03; min=19; max=67)	33 yaş ve altı	174	67,4
	34 yaş ve üzeri	84	32,6
Medeni Durum	Evli değil	100	38,8
	Evli	158	61,2
Gelir Düzeyi	3000 TL ve altı	46	17,8
	3001-4500 TL	56	21,7
	4501-6000 TL	70	27,1
	6001-8000 TL	52	20,2
	8001 TL ve üzeri	34	13,2
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	16	6,2
	Lise	12	4,7
	Önlisans	20	7,8
	Lisans	137	53,1
	Lisansüstü	73	28,3
Herhangi bir yatırımınız var mı?	Hayır	57	22,1
	Evet	201	77,9
Toplam		258	100,0

Tablo 1'de katılımcılara ait tanımlayıcı bulgulara yer verilmiştir. Buna göre araştırmada yer alan katılımcıların %53,9'u erkek ve %61,2'si evlidir. Ayrıca katılımcıların yaşları 19 ile 67 arasında değişmekte iken ortalama yaş 33,38 yıldır. Eğitim düzeyi açısından %53,1'i lisans mezunu olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca katılımcıların %60,5'i 4500 TL'den daha fazla gelire sahipken %77,9'u ev, araba, altın, birikim, hisse senedi veya blockchain gibi herhangi bir yatırımı bulunduğunu ifade etmiştir.

Bu araştırmada dört alt boyutta toplanan ve 13 maddeden oluşan "Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği"nin yapı geçerliliğini test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Yapılan analizler neticesinde ortaya çıkan modifikasyon endekslerinden yola çıkarak uyum iyiliğini iyileştirmek için orijinal ölçekteki 8. (Bir acil durum fonu/birikimi oluşturur veya sürdürürüm.) ve 12. (Yatırım için tahvil, hisse senedi veya yatırım fonu satın alırım.) sorular ölçekten çıkartılmış ve ölçeğin 5. ve 6. maddeleri arasında kovaryans yapılarak model tekrar çalıştırılmıştır. Ölçeğe ait model (path diyagramı) Şekil 1'de ve uyum iyiliği değerleri Tablo 2'de verilmiştir.

Şekil 1. Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Path Diyagramı ve Standartlaştırılmış Katsayıları

Tablo 2. Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Model Uyum Değerleri

Uyum İndeksleri	Mükemmel Uyum Ölçütleri	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri	Model Uyum Değerleri	Açıklama
χ^2/sd	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2/sd \leq 3$	$135.79/58=2.34$	Kabul Edilebilir Uyum
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1.00$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$	0.92	Kabul Edilebilir Uyum
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$0.85 \leq AGFI \leq 0.90$	0.88	Kabul Edilebilir Uyum
CFI	$0.90 \leq CFI \leq 1.00$	$0.85 \leq CFI \leq 0.90$	0.92	Mükemmel Uyum
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.08$	0.072	Kabul Edilebilir Uyum
SRMR	$0 \leq SRMR \leq 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$	0.067	Kabul Edilebilir Uyum
TLI(NNFI)	$0.95 \leq TLI \leq 1.00$	$0.90 \leq TLI \leq 0.95$	0.90	Kabul Edilebilir Uyum

GFI: Goodness of Fit Index, AGFI: Adjusted Goodness of Fit Index, CFI: Comparative Fit Index, RMSEA: Root Mean Error of Aproximation, SRMR: Standardized Root Mean Square Residual, TLI: Tucker Lewis Index

Ölçeğe ait uyum iyiliği ölçütlerine ilişkin 15'ten fazla indeks bulunmakla birlikte; bu indekslerin hangilerinin raporlanması gerektiğine dair farklı görüşler bulunmaktadır (Brown, 2006; Garver ve Mentzer, 1999; Gerbing ve Anderson, 1992; Iacobucci, 2010). Bu çalışmada ise raporlama aşamasında literatürde en çok ele alınan uyum indekslerinden χ^2/sd , GFI, AGFI, CFI, RMSEA, SRMR ve TLI değerleri baz alınmıştır. Bu bağlamda ölçeğe ait uyum iyiliği değerleri incelendiğinde; $\chi^2/sd=2.34$, GFI=0.92, AGFI=0.88, CFI=0.92, RMSEA=0.072, SRMR=0.067 ve TLI=0.90 olarak bulunmuştur. Bu çalışmanın modeline ait uyum indeks değerleri İlhan ve Çetin (2014) tarafından derlenerek oluşturulan tablodaki uyum ölçütlerine göre incelendiğinde CFI değeri mükemmel uyum gösterirken, diğer değerler kabul edilebilir uyuma sahiptir (Tablo 2).

Tablo 3. Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği Cronbach Alfa Değerleri

	Boyutlara Ait Cronbach Alfa	Ölçek Cronbach Alfa
Nakit Yönetimi	1.Bir ürün veya hizmet satın alırken karşılaştırma yaparım.	0,60
	2.Tüm faturalarımı zamanında öderim.	
	3.Aylık harcamalarımın yazılı veya elektronik kaydını tutarım.	
	4.Bütçemin veya harcama planımın dışına çıkmam.	
Kredi Yönetimi	5.Her ay kredi kartı borçlarımın tamamını öderim.	0,64
	6.Kredi kart(lar)ımın limitinin tümünü kullanırım. *	
	7.Sadece asgari tutarını ödediğim bir kredi borcum vardır. *	
Tasarruf/Yatırım Yönetimi	9.Her maaşımdan para biriktiririm.	0,65
	10.Emeklilik dışında araba, eğitim, ev gibi uzun vadeli bir hedef için birikim yaparım.	
	11.Bireysel emeklilik hesabına para katkısında bulunurum.	
Sigorta Yönetimi	13.Yeterli bir sağlık sigortası poliçesine düzenli ödeme yaparım.	0,71
	14.Otomobil veya konut sigortası gibi yeterli mülk sigortası poliçelerine düzenli ödeme yaparım.	
	15.Yeterli bir hayat sigortası poliçesine düzenli ödeme sağlarım.	

*6. ve 7. maddeler ters kodlanmıştır.

Tablo 3'te Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği'ne ait cronbach alfa değerlerine yer verilmiştir. Buna göre ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı 0,72 bulunmuşken alt boyutların iç tutarlılık katsayısı 0,60-0,71 aralığındadır. Bu değerler dikkate alındığında ölçeğin ve alt boyutlarının kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğu ifade edilebilir.

Tablo 4. Korelasyon Analizi Bulguları

		FOTDÖ	NY	KY	TYY	SY
FYDÖ	r	,476**	,663**	,623**	,766**	,595**
	p	,000	,000	,000	,000	,000

n=258

FYDÖ: Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği, FOTDÖ: Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği, NY: Nakit Yönetimi, KY: Kredi Yönetimi, TYY: Tasarruf /Yatırım Yönetimi, SY: Sigorta Yönetimi

Tablo 4'te ölçeğin toplam puanı ile alt boyutları arasındaki korelasyon analizi ve bağlam geçerliliği için yapılmış olan FYDÖ ile FOTDÖ arasındaki korelasyon analizi bulgularına yer verilmiştir. Buna göre Finansal Yönetim Davranışı ölçeği ile alt boyutları arasındaki tüm ilişkiler anlamlı bulunmuş olup, korelasyon katsayıları 0,623-0,766 aralığında değişmektedir. Buna ek olarak bağlam geçerliliği kapsamında yapılan FYDÖ ile FOTDÖ arasındaki korelasyon analizi bulguları incelendiğinde ise Finansal Yönetim Davranışı ile Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranışları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,476$ $p<0,001$). Finansal okuryazarlık; bireyler açısından başarılı bir finansal yönetim süreci ve ekonomik açıdan geleceği güvence altına alma; istek ve ihtiyaçları belirleme, kaynakların tahsisi, tasarrufların yatırıma dönüştürülmesi işlemlerini içermektedir (Sarigül, 2015). Yine Hilgert ve arkadaşları (2003) da finansal okuryazarlık ile finansal davranış arasında pozitif ilişki olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla bu araştırmada

finansal yönetim davranışı ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkinin pozitif ve anlamlı çıkması uyarlanan ölçeğin bağlamsal geçerliliğinin literatür tarafından da desteklendiğini göstermektedir.

4. Sonuç

Günümüz şartlarında para ve para ile ilgili konular diğer bir ifade ile finansal konular az veya çok, bir şekilde her bireyin dünyasında bulunmaktadır. Bu bireylerin kimisi finansal okuryazarlık bilinci ile hareket ederken, kimisi de içgüdüsel olarak hareket etmektedir. Dolayısı ile kimisi başarılı bir finansal yönetim davranışı sergilerken, kimisi nispeten daha başarısız bir finansal yönetim davranışı sergileyebilmektedir. Literatürde bu alandaki araştırmalar incelendiğinde genel anlamda finansal okuryazarlık konusu ile ilgilenildiği dikkat çekmektedir. Ancak bundan daha da önemli olan ve finansal okuryazarlığın bir neticesi olarak değerlendirilebilecek olan finansal yönetim davranışı göz ardı edilmektedir. Özellikle ulusal literatürde bunun sebebinin finansal yönetim davranışını ölçmeye yönelik bir ölçme aracının olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Buradan hareketle bu araştırmada "Finansal Yönetim Davranışı Ölçeğinin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğinin test edilmesi amaçlanmıştır.

Dew ve Xiao (2011) tarafından 15 madde ve 4 boyut olarak geliştirilen Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlanması amacıyla dil ve kapsam uyarlamasının ardından doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucundaki modifikasyon endekslerinden yola çıkarak orijinal ölçekteki 8. ve 12. sorular ölçekten çıkartılarak ve 5. ile 6. Maddeler arasında kovaryans yapılarak 13 madde 4 boyut ile model tekrar çalıştırılmıştır. Bu analiz neticesinde Finansal Yönetim Davranışı Ölçeğine ait modelin uyum indeks değerlerinin mükemmel ve kabul edilebilir uyum gösterdiği tespit edilmiştir. Bağlam geçerliliğini test etmek amacıyla Türkçe uyarlaması yapılan Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği ile Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği arasındaki korelasyona bakılmış ve iki ölçek arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur ($r=0,476$). Buna ek olarak ölçeğin iç tutarlılık katsayısı da ölçeğin kabul edilebilir düzeyde güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir ($\alpha=0,72$).

Sonuç olarak Dew ve Xiao (2011) tarafından geliştirilen Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği'nin Türk kültüründe de geçerli ve aynı zamanda güvenilir bir ölçme aracı olduğu yapılan analizlerle ortaya konulmuştur. Ayrıca Türkçe uyarlaması yapılan bu ölçek herhangi bir geliri bulunan bireyler üzerinde çalışılmış ve dolayısıyla geçerlilik-güvenilirliği bu grup üzerinde ispatlanmıştır. Ulusal literatürde genel anlamda finansal okuryazarlık ile ilgili ölçme araçları bulunmasına karşın finansal okuryazarlığın sonucu veya etkilediği bir değişken olarak ele alınabilecek olan finansal yönetim davranışını ölçmede kullanılacak bir ölçme aracının bulunmaması sebebiyle Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yapılan bu ölçeğin ulusal literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir. Gelecekte bu alanda yapılacak çalışmalarda finansal yönetim davranışı konusu tek başına çalışılabileceği gibi, çeşitli faktörlerin finansal yönetim davranışı üzerindeki etkileri de araştırılabilecektir.

Kaynakça

- Akbulut, Y. & Göktaş, B. (2013). Sağlık kurumlarında finansal yönetimin kapsamı. Ağırbaş, İ. (Ed.) Sağlık Kurumlarında Finansal Yönetim içinde. Eskişehir: TC Anadolu Üniversitesi.
- Alpar, R. (2016). Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlik. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bayrakdaroğlu, A. & Bilge, S. (2018). Kadınlarda finansal eğitimin finansal okur-yazarlık üzerindeki etkisine yönelik bir araştırma. Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, 19(42 Kadın Çalışmaları Özel Sayısı), 97-120.
- Bayram, S. S. (2014). Finansal okuryazarlık ve para yönetimi davranışları: anadolu üniversitesi öğrencileri üzerine uygulama. Business & Management Studies: An International Journal, 2(2), 105-135.
- Brown, T.A. (2006). Confirmatory factor analysis for applied research. New York: The Guilford Press.
- Burns, S. A. (2008). Promoting applied research in personal finance. In Handbook of consumer finance research (pp. 411-418). Springer, New York, NY.
- Dew, J. & Xiao, J. J. (2011). The financial management behavior scale: Development and validation. Journal of Financial Counseling & Planning, 22(1), 43-59.
- Dickinson, A. (1996). The financial well-being of women and the family. American Journal of Family Therapy, 24(1), 65-73.

- Fettahoğlu, S. (2015). Hane halkının finans eğitimi ve finansal okuryazarlık düzeyleri üzerine Kocaeli'nde bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (67), 101-116.
- Garman, E. T. & Fogue, R. (2008). *Personal finance*. New York: Houghton Mifflin Company.
- Garver, M. S. & Mentzer, J. T. (1999). Logistics research methods: employing structural equation modeling to test for construct validity. *Journal of business logistics*, 20(1), 33.
- Gerbing, D. W. & Anderson, J. C. (1985). The effects of sampling error and model characteristics on parameter estimation for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Multivariate behavioral research*, 20(3), 255-271.
- Hilgert, M. A., Hogarth, J. M., & Beverly, S. G. (2003). Household financial management: The connection between knowledge and behavior. *Fed. Res. Bull.*, 89, 309-322.
- Holzmann, R. (2010). Bringing financial literacy and education to low and middle income countries: The need to review, adjust, and extend current wisdom. World Bank.
- Iacobucci, D. (2010). Structural equations modeling: Fit indices, sample size, and advanced topics. *Journal of consumer psychology*, 20(1), 90-98.
- İlhan, M., & Çetin, B. (2014). LISREL ve AMOS programları kullanılarak gerçekleştirilen yapısal eşitlik modeli (yem) analizlerine ilişkin sonuçların karşılaştırılması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(2), 26-42.
- Joo, S. (2008). Personal financial wellness. In *Handbook of consumer finance research* (pp. 21-33). Springer, New York, NY.
- Karagöz, Y. (2016). *SPSS ve AMOS uygulamalı istatistiksel analizler*. Güncellenmiş 2. Basım, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Karagöz, Y. & Bardakçı, S. (2020). *Bilimsel araştırmalarda kullanılan ölçme araçları ve ölçek geliştirme*. Nobel Yayınevi, Ankara.
- Mandell, L. (2008). Financial literacy of high school students. In *Handbook of consumer finance research* (pp. 163-183). Springer, New York, NY.
- Sarıgül, H. (2015). Finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği: geliştirme, geçerlik ve güvenirlik. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 200-218.
- Şener, A. & Gündüzalp, A.A. (2018). Finansal yönetim, finansal stres, finansal memnuniyet ve yaşam memnuniyeti ile hanehalkı borçlanma düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir çalışma. Şahin Allahverdi, R., Akova, S. & Kijevcanin Zimonjic, L.V. (Ed.) 2. *Uluslararası Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı* içinde (21-34. ss.). Ankara: Berikan Yayınevi.
- Xiao, J. J. (2008). Applying behavior theories to financial behavior. In *Handbook of consumer finance research* (pp. 69-81). Springer, New York, NY.